

Onderwerp: **RES Foodvalley 1.0**

Samenvatting raadsvoorstel

Dit raadsbesluit betreft het bod Regionale Energie Strategie Foodvalley 1.0 zoals dat per 1 juli 2021 zal worden aangeboden aan het Nationale programma RES. Gevraagd wordt om de RES Foodvalley 1.0 vast te stellen, in te stemmen met het bod van 0,75 TWh en de ambitie van 1 TWh en de samenwerking met stakeholders te continueren.

Aan de raad,

Gevraagde beslissing:

1. de Regionale Energie Strategie (RES) Foodvalley 1.0 vast te stellen;
 - a. in te stemmen met het gezamenlijk voornemen in Regio Foodvalley om 0,75 TWh aan duurzame energie op te wekken in 2030 als onderdeel van de landelijke opgave van 35 TWh duurzame opwek op land;
 - b. de samenwerking met de stakeholders te continueren en uit te werken in concrete afspraken.

1. Inleiding

De RES Foodvalley 1.0 is een van de dertig Regionale Energie Strategieën die in de afgelopen jaren in Nederland zijn opgesteld. Aanleiding vormde het Klimaatakkoord dat de regering op 28 juni 2019 heeft gepresenteerd. Aan de RES is een landelijke opgave verbonden, waaronder de ruimtelijke inpassing van 35 TWh duurzame energie-opwek op land in 2030. Met hun Regionale Energie Strategie brengen de gemeenten, samen met stakeholders, in beeld hoeveel duurzame elektriciteit zij denken op te kunnen wekken in 2030 en welke (potentiële) regionale warmtebronnen er zijn.

De RES Foodvalley 1.0 is opgesteld in samenwerking met energiebedrijven, energiecoöperaties, gemeenten, Burgerforum, Jong RES, LTO, natuur en milieufederaties, netbeheerders, ondernemers, provincies, recreatiesector, waterschappen en woningcorporaties. 1 Oktober 2020 hebben zij de concept RES Foodvalley aangeboden aan de NPRES. 1 Juli 2021 zal, als alle gemeenteraden ermee akkoord gaan de RES Foodvalley 1.0 worden aangeboden.

De RES Foodvalley 1.0 is een strategische verkenning en heeft de status van een beleidsplan. Daarin staat hoe invulling gegeven kan worden aan de opgave uit het Klimaatakkoord voor duurzame energie-opwek van energie op land. De RES 1.0 geeft inzicht in het regionale aanbod van warmte in relatie tot de vraag naar warmte. De RES is geen juridisch ruimtelijk instrument. Borging van de RES vindt lokaal plaats in de instrumenten van de Omgevingswet (Omgevingsvisie en Omgevingsplan).

In de Regio Foodvalley bestaat consensus bij de stakeholders voor een bod RES 1.0 dat uitgaat van 0,75 TWh, met een ambitie voor 1 TWh. Daarnaast wordt energiebesparing van 1,5 % per jaar ten doel gesteld. Een realistisch bod op basis van potentie in de regio. De stakeholders hebben de ambitie om 1 TWh te behalen, maar hebben hierbij de kanttekening dat hiervoor belemmeringen moeten worden weggenomen. Er wordt in het bod RES Foodvalley 1.0 eerst gekeken naar mogelijkheden op "logische" bestemmingen voor zon (daken, parkeerterreinen, etc.) en langs de hoofdinfrastructuur (snelwegen).

In het afgelopen jaar is door diverse gemeenten binnen de Foodvalley gezocht naar aanvullende mogelijkheden voor wind en zon. Het aandeel van Barneveld, 650.000 zonnepanelen (475.000 op dak en

175.000 op land) en minimaal 12 Mw windenergie is ongewijzigd ten opzichte van het conceptbod RES Foodvalley. Het bod van Barneveld telt op tot 0,259 Twh.

De stakeholders binnen de RES Foodvalley hebben de RES ervaren als een instrument om met maatschappelijke betrokkenheid te komen tot regionale keuzen voor de opwekking van duurzame elektriciteit, de warmtetransitie in de gebouwde omgeving en de daarvoor benodigde opslag- en energie-infrastructuur. De RES is ook een manier gebleken om de samenwerking tussen alle regionale partijen (overheden en maatschappelijke organisaties) te organiseren voor de lange termijn en in voorbereiding op concrete projecten die voortkomen uit de RES.

Tot slot is de RES Foodvalley 1.0 een product waarin staat beschreven welke strategie de RES-regio hanteert om lokale/regionale energiedoelstellingen te bepalen en te behalen. Elke 2 jaar herijkt iedere energieregio in Nederland de RES op grond van nieuwe inzichten, innovaties of ervaringen. Zo ontwikkelt de RES zich stapsgewijs. De RES richt zich op het jaar 2030 en waar mogelijk op 2050. Dat geeft alle partijen die betrokken zijn, inzicht in wat er in de toekomst op hen afkomt.

Beoogd resultaat van de RES Foodvalley 1.0.

De RES kan worden gezien als een strategie om met stakeholders uit de regio in een iteratief tweejaarlijks proces:

- keuzes te maken voor de opwekking van duurzame elektriciteit en voor de warmtetransitie in de gebouwde omgeving
- de voorwaarden te realiseren voor publieke partijen om dit mogelijk te maken
- de daarvoor benodigde uitbreidingen aan de netinfrastructuur aan de hand van een eindbeeld in 2030 met een doorkijk naar 2050 door netbeheerders te realiseren en
- de projecten rendabel te laten bouwen en exploiteren door energievoorzieningsorganisaties en andere ondernemers.

Barneveld en de RES Foodvalley 1.0.

Barneveld kan binnen de RES 1.0 het huidige lokale beleid op het gebied van energie opwekking en besparing voortzetten. Dat geldt voor de uitvoering en evaluatie van de Zonneladder, de ontwikkeling van de Structuurvisie Windenergie en de Warmtevisie. De RES Foodvalley 1.0 heeft meer duidelijkheid opgeleverd ten aanzien van de beperkingen en mogelijkheden van het elektriciteitsnetwerk. Door een juiste aanpak kan Barneveld zo efficiënt mogelijk gebruik maken van die mogelijkheden. Daarnaast heeft de RES Foodvalley 1.0 de meerwaarde getoond van de deelname van een burgerforum aan het stakeholderproces. Ook heeft de RES Foodvalley 1.0 gemeenten gestimuleerd tot het ontwikkelen van beleid rond de opwekking van energie uit zon en wind. Tot slot heeft de RES Foodvalley 1.0 een goede aanzet gegeven tot het harmoniseren van beleid rond bijvoorbeeld zonneladders, lokaal eigenaarschap en inpassing in het landschap.

Vervolg

De gemeenteraad is het bestuursorgaan dat verantwoordelijk is voor het ontwikkelen en uitvoeren van omgevingsbeleid. Elke 2 jaar herijkt iedere energieregio in Nederland de RES op grond van nieuwe inzichten, innovaties of ervaringen. Zo ontwikkelt de RES zich stapsgewijs. De partijen binnen de RES Foodvalley hebben aangegeven samen verder te willen. Een voorstel over hoe deze samenwerking gestalte krijgt wordt de komende maanden ontwikkeld.

2. Door de raad gestelde kaders

- Energievisie 2015-2020 (2015)
- Zonneladder (2019)
- Startdocument RES Foodvalley (oktober 2019)
- Concept RES, (september 2020)
- Warmtevisie (2020)
- MER windenergie + Aanvulling (2020)

- Beleidsconfrontatie windenergie (2020)

3. Effect/Meetbare doelstellingen

a) Meetbaar effect:

Regio Foodvalley heeft per 1 juli een bod RES 1.0.

b) Maatschappelijk effect:

De samenwerking in de RES Foodvalley tussen de stakeholders in de RES wordt voortgezet in de RES 2.0.

4a. Argumenten

1.1 We volgen de kaders uit het Startdocument RES Foodvalley en de Concept RES Foodvalley

De RES Foodvalley 1.0 voldoet aan de voorwaarden zoals die in het startdocument RES Foodvalley en de concept RES Foodvalley zijn gesteld.

1.2 De uitgangspunten van het bod RES Foodvalley 1.0 zijn in lijn met de uitkomsten van het Burgerforum RES Foodvalley

Regio Foodvalley heeft in een online raadpleging in december 2020 en januari 2021 aan inwoners en ondernemers gevraagd wat zij belangrijk vinden bij het duurzaam opwekken van energie in de regio. Het leverde meer dan 5000 motivaties, ideeën en argumenten op. Op basis van deze raadpleging heeft het burgerforum een advies gegeven en gaf een vertegenwoordiging input in de stakeholderoverleggen vanaf januari 2021. De belangrijkste suggesties zijn:

1. Geef gelegenheid aan burgers voor lokaal eigenaarschap. Financiële participatie draagt positief bij aan het creëren van draagvlak. Zorg dat de baten van de investeringen binnen de regio blijven.
2. Richt een burgerpanel op om bewoners te blijven betrekken en gelijkwaardig te behandelen.
3. Respecteer landschap en natuur, ook voor toekomstige generaties.
4. De overheid moet de energietransitie regisseren, regionaal en lokaal.
5. Organiseer regionale planning en communicatie.
6. Onderzoek alternatieve bronnen voor wind en zon.
7. Gedrag: stimuleer isolatie en consuminderen.

1.3 De RES Foodvalley 1.0 bevat de best mogelijke oplossingen in onze regio voor 2030 waarover nu consensus bestaat

De RES 1.0 is een integraal opgesteld en afgewogen plan, tot stand gekomen door een brede groep van publieke en maatschappelijke stakeholders. Naast gemeenten, provincies en waterschappen waren dat netbeheerders, woningcorporaties, energie coöperaties, LTO, VNO-NCW en de natuur en milieu organisaties. Regelmatig zijn deze organisaties betrokken tijdens brede stakeholderoverleggen. We verwachten op basis van de kwaliteit van het proces met de stakeholders en de inhoudelijke onderbouwing dat ons concept-bod 0,75 TWh wordt gezien als een realistisch bod, waarbij de ambitie is uitgesproken ons in te willen zetten voor 1 TWh. De voornemens per gemeente tellen op tot bijna 1 TWh.

1.4 De gezamenlijke uitgangspunten van de RES Foodvalley 1.0 stroken met ons lokale energiebeleid

De gemeente Barneveld heeft in de Energievisie 2015 - 2020 en de Zonneladder een aantal uitgangspunten geformuleerd die overeen komen met de uitgangspunten en de afspraken in de RES. De stakeholders in de Regionale Energiestrategie Foodvalley verbinden zich in de RES 1.0 aan de volgende afspraken:

- a. we hebben het voornemen om 0,75 TWh duurzame elektriciteit op te wekken door middel van zonne- en windenergie in 2030 in het Regio Foodvalley gebied;

- b. we streven naar een bijdrage van 1 TWh door te blijven zoeken naar aanvullende mogelijkheden, te werken aan het oplossen van belemmeringen en het stimuleren van innovaties;
- c. we zetten fors in op isolatie en energiebesparing: we maken ons hard voor 1,5% energiebesparing per jaar. We ontwikkelen daar een gezamenlijk versnellingsprogramma voor;
- d. we houden vast aan de plannen die we al in lokaal en provinciaal beleid hebben vastgelegd. We zorgen ervoor dat een zo groot mogelijk deel daarvan voor 2030 wordt gerealiseerd. Voor grootschalige (wind)projecten vereist dit vergunningen vóór 2025;
- e. we gaan zorgvuldig om met de schaarse ruimte in de regio. We zetten alles op alles om geschikte daken en 'restgronden' voor zonnepanelen te gebruiken. In 2050 liggen zonnepanelen op bijna alle daarvoor geschikte daken. Voor zonne-energie worden de uitgangspunten van lokale zonneladders, of andere beleidskaders, gebruikt. We begrenzen zon op land voor agrarisch gebied conform huidig beleid van gemeenten, tenzij er dwingende redenen zijn om hiervan af te wijken;
- f. we voorkomen versnippering van een groot aantal losse windlocaties en kiezen voor ontwikkeling van energieclusters, zoveel mogelijk op locaties nabij de snelwegen en grote bedrijventerreinen. We ontwikkelen de zon- en windprojecten in onze regio in principe met minimaal 50% lokaal eigenaarschap.
- g. we verkennen in enkele onderzoeksgebieden welke aanvullende locaties verantwoord ontwikkeld kunnen worden. We doen dat in gesprek met inwoners en met respect voor natuur, water landschap en agrarische waarde;
- h. we versterken onze samenwerking binnen (en buiten) de regio op warmtegebied. Zeker als het gaat over (toekomstige) bovenlokale warmtebronnen als aquathermie en (ultra)diepe geothermie;
- i. we verwerken de consequenties van de lokale Transitievisies Warmte in de RES 2.0 en vinden daarbij de volgende uitgangspunten belangrijk:
 - we vinden het belangrijk dat gemeenten, woningcorporaties, vastgoed- en huiseigenaren en netbeheerders logische momenten en fasering met elkaar afstemmen. We zoeken aansluiting bij natuurlijke investeringsmomenten. Daarnaast blijft maatwerk mogelijk, bijvoorbeeld bij wijkinitiatieven;
 - we willen lokaal zeggenschap versterken bij collectieve warmteoplossingen;
 - we vinden een sterke regierol van gemeenten op de ondergrond nodig om mogelijke (grond)waterproblemen bij geothermie en warmtekoede-opslag te voorkomen;
 - we passen houtige biomassa toe in de vorm van regionaal verkregen resthout (bijvoorbeeld snoeihout). Biomassa draagt voor een beperkt deel bij aan een oplossing voor de energietransitie. We werken in de RES 2.0 de rol van biomassa in onze regio uit; we ondersteunen en faciliteren experimenten in de regio met onder andere groen gas en waterstof.

1.5 De RES Foodvalley 1.0 heeft geen juridische status en is bestuurlijk bindend

Uiteindelijk moet de RES 1.0 een vertaling krijgen in de instrumenten van de Omgevingsvisie. De concept RES had geen juridische status en was niet bestuurlijk bindend. De RES 1.0 wordt na besluitvorming in de gemeenteraad bestuurlijk bindend voor onze gemeente. Het heeft dan de status van een beleidsstuk. Pas als de RES 1.0 verwerkt wordt in het instrumentarium van de omgevingsvisie, is er sprake van een juridische status.

2.1. De uitgangspunten van het bod RES Foodvalley 1.0 zijn in lijn met de duurzame ambities en lokaal energiebeleid van Barneveld

De gemeente Barneveld heeft de afgelopen jaren lokaal energiebeleid opgesteld, zoals de Energievisie en de Zonneladder. Ook wordt op dit moment de structuurvisie Windenergie voorbereid. In het RES proces heeft gemeente Barneveld haar bestaande lokale beleid als uitgangspunt ingebracht en het belang van dialoog en participatie met haar inwoners benadrukt. De inhoud van het bod RES Foodvalley 1.0 strookt met deze uitgangspunten. Binnen de bestaande lokale

beleidsuitgangspunten, heeft de gemeente Barneveld (ruim) voldoende inbreng in de RES 1.0: minimaal 12 MW windenergie (Energievisie) en 650.000 zonnepanelen (Zonneladder). Hiermee brengt Barneveld circa 0,26 TWh in binnen het totaal van 0,964 TWh. In het bod van 0,75 TWh is rekening gehouden met mogelijke beperkingen in de uitvoer van de plannen.

2.2. Tijdens het proces wordt door stakeholders, raadsvertegenwoordigers en inwoners vaak aandacht gevraagd voor alternatieve energiebronnen en energiedragers

Voor de RES 1.0 is landelijk afgesproken dat alle regio's in kaart brengen wat zij mogelijk in 2030 aan duurzame elektriciteitsopwekking door zonne- en windenergie kunnen realiseren. Tijdens het proces bleek dat er bij veel partijen de behoefte leeft om deze elektriciteitsopwekking in samenhang te zien met andere energiebronnen dan zon en wind. Daarbij zijn geothermie, waterstof en kernenergie genoemd. In de RES Foodvalley 1.0 wordt aandacht gevraagd voor versnelling en onderzoek door het rijk naar andere energiebronnen dan zon en wind en naar mogelijkheden voor opslag van energie.

3.1. De samenwerking met verschillende stakeholders en het burgerforum heeft een duidelijke meerwaarde

De samenwerking met stakeholders en het burgerforum binnen de RES Foodvalley heeft door de afweging van verschillende maatschappelijke belangen en een diversiteit aan inzichten tot een breed gedragen RES 1.0 geleid. Partijen zijn nader tot elkaar gekomen en hebben zich ingezet om hun bijdrage te kunnen leveren.

4b. Kanttekeningen en/of alternatieve scenario's

1.1 Het totaal van de aangeboden duurzame energie-opwekking kan te weinig zijn

Het PBL rekent alle ingediende strategieën door. Regio's krijgen hiervan terugkoppeling vanuit het rijk of alle strategieën tezamen voldoende zijn om de landelijke opgave van 35 TWh te halen. Indien dit te weinig is, zal het rijk de opgave mogelijk herverdelen. Deze systematiek wordt ontwikkeld door de koepels zelf, en wordt alleen toegepast als het nationale doel onverhoopt niet gehaald wordt. De 'optellingen' in de diverse kaartjes uit de openbare (voorlopige) concept-Regionale Energie Strategieën laten zien dat het ambitieniveau ten aanzien van elektriciteit over alle regio's heen lijkt aan te sluiten op de landelijke kwantitatieve afspraak (35 TWh in 2030) van de tafel elektriciteit onder het Klimaatakkoord. Of deze ambitie straks ook gerealiseerd kan worden, is van meer factoren afhankelijk dan alleen een 'optelling van TWh's'

1.2 Er zijn ook andere opgaven in de regio die ruimte vragen

De RES Foodvalley 1.0 heeft met veel opgaven rekening kunnen houden en bekeken waar er belemmeringen zijn en koppelkansen. Er zijn echter ook een aantal opgaven waarvoor gemeenten bijvoorbeeld nog visies moeten opstellen of die een knelpunt of belemmering vormen voor de ontwikkeling zoals de RES die voorstaat. Het gaat daarbij vooral om de ruimtevraag binnen de regio, voor woningbouw, landbouw, bedrijventerreinen, recreatie, infrastructuur en natuur.

1.3 Om 55% CO2-reductie te bereiken in 2030 en een energieneutrale regio te zijn in 2050, is meer nodig dan de huidige afspraken in de concept-RES

In Regio Foodvalley streven wij naar 55% CO2-reductie in 2030. Dat kan niet alleen ingevuld worden met duurzame opwekking van elektriciteit. De ingezette acties in de regio met betrekking tot circulaire economie, de landbouwtransitie, duurzame mobiliteit en voedsel leveren allemaal een bijdrage aan deze doelstelling. Daarnaast blijven wij ons inzetten voor energiebesparing in de gebouwde omgeving en het vinden van aanvullende mogelijkheden voor duurzame opwekking en opslag van elektriciteit.

1.4. Plannen kunnen belemmerd worden in de uitvoering

Het is heel goed mogelijk dat een deel van de voornemens in de RES Foodvalley 1.0. niet voor 2030 gerealiseerd kan worden. Diverse knelpunten en risico's (lokale processen, ecologische beperkingen, netinfrastructuur, financiering) kunnen voor uitval of vertraging zorgen. Het meest

prominente knelpunt is de haalbaarheid van de grote ambities voor zon op dak. De RES Foodvalley 1.0 besteedt aandacht aan die knelpunten. Zo wordt landelijk aandacht gevraagd voor knelpunten in de regelgeving voor zon op dak, vraagstukken rond verzekering van panden met zonnepanelen en financiering van duurzame bronnen. Regionaal is aandacht voor het zo efficiënt mogelijk benutten van het elektriciteitsnetwerk. Provinciaal wordt onderzoek gedaan naar de Wespandief.

5. Proces

Vervolg/besluitvormingsproces (inclusief participatie):

- Op 1 juli 2021 leveren de voorzitters van de 30 regio's hun RES 1.0 in bij het NP RES.
- Daarna start het Plan Bureau voor de Leefomgeving met de RES-analyse (kwantitatief én kwalitatief)
- Blijkt er minder dan 35TWh te zijn geboden door de 30 regio's dan volgt 'route 35'. Mochten regio's onverhoopt niet gezamenlijk de 35 TWh bereiken dan wordt eerst het bestuurlijke "goede gesprek" gezocht. Gezien de analyse van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) van februari 2021, lijkt het doel van 35 TWh binnen bereik.

Vervolg

- Vanaf 1 juli start de samenwerking binnen de Foodvalley om uitvoering te geven aan de RES Foodvalley 1.0 en de stappen op weg naar de RES 2.0.

Communicatie

De RES Foodvalley 1.0 wordt via lokale media bekend gemaakt.

Evaluatie/controle:

Er is voorgesteld om een brede online evaluatie van de RES Foodvalley 1.0 te organiseren.

6. Financiële gevolgen

De RES Foodvalley wordt de komende jaren, elke twee jaar geactualiseerd. Daarom is er een voorstel gedaan voor een beleidstoevoeging in de komende begroting. Daarin wordt voorgesteld voor de periode 2022 tot en met 2025, € 26.000,- per jaar te reserveren voor samenwerking in de regio Foodvalley op het gebied van energie. Een deel daarvan zal worden besteed aan de actualisatie van de RES.

Een deel van het budget van de RES 1.0 is niet uitgegeven. Afgesproken is dat iedere gemeente € 15.000,00 terug zal ontvangen plus een bedrag per gemeente, dat gebaseerd is op de bijdrage aan het RES bod. Over dat laatste deel zal de stuurgroep RES nog een besluit nemen.

7. Risico's

2.1. *Het bod van 0,75 TWh wordt niet gerealiseerd*

Het is mogelijk dat het bod van 0,75 TWh niet gerealiseerd wordt. Binnen de gestelde termijn. Door monitoring van de ontwikkelingen in de regio zal vroegtijdig blijken of in delen van de regio ambities niet gehaald kunnen worden. Valt dit binnen de ruimte tussen de voornemens van 0,964 TWh en 0,75 TWh dan blijft het bod van 0,75TWh overeind. In het geval het te realiseren vermogen minder wordt dan 0,75 TWh, moet worden aangegeven aan welke oorzaken dit te wijten is. In de RES Foodvalley 1.0 is een aantal van die mogelijke oorzaken benoemd, zoals regelgeving rond de Wespandief, beperkingen in het netwerk en het gebruik van de ruimte. Gezamenlijk zal vervolgens binnen de Regio Foodvalley gezocht worden naar oplossingen.

Burgemeester en wethouders van Barneveld,
de secretaris, de burgemeester,
W. Wieringa J.J. Luteijn

Bijlagen:

- RES 1.0 Regio Foodvalley